

**GORTVAY GYÖRGY (1892–1966):
MAGYAR KORMÁNYHATÓSÁGI INTÉZKEDÉS 1862-BŐL
SEMMEIWEIS IGNÁC (1818–1865) SZÜLÉSZETI PROFILAXISÁNAK A
KÓRHÁZAKBAN VALÓ BEVEZETÉSE ÉRDEKÉBEN¹**

**Digitalizálták a Magyar Tudománytörténeti Intézet és a Semmelweis Orvostörténeti
Múzeum, Könyvtár és Levéltár munkatársai, Gazda István vezetésével
Közreműködött: Kapronczay Károly és Szállási Árpád**

Semmelweis 1862. március 31-én a könyvét saját kezűleg írt levelében megküldte a magyarországi helytartótanácsnak, és kérte, hogy profilaktikus óvszabályait a magyarországi kórházakban vezessék be.

„...Ebbeli meggyőződésemben, emberi, úgy mint hazafiúi kötelességemnek ismerem – ezen eredményt az ország legfőbb kormányzékének tudomására hozni, már csak azért is, hogy az általam ajánlott óvszer, melyet elméletemnek ostromlói is ártalmatlannak tartanak következésképp, ha nem is használna, mit az általam összegyűjtött tapasztalati adatok fényesen megcáfolnak, semmi esetre sem árt – országszerte, legkivált a kórházaknál általánosíttassék.”

A helytartótanács a pesti egyetem orvoskarának a véleményét kérte, amely 1862. május 7-én javasolta a Semmelweis által bevezetett profilaxis bevezetését a kórház- és bábagyakorlatba.

„Semmelweis tanárnak a gyermekági láz körüli könyve ezen tanári testület előtt eleget ismeretes, de ismeretes előtte azon nagy érdem is, melyet a nevezett tanár magának az által szerzett, hogy ő azon fertőzőségi anyagokat, melyek a gyermekági lázat leggyakrabban gerjesztik, ténylegesen bebizonyította, és ezen tényekre építve következetesen meg is mutatta: hogy mely óveljárás alkalmazandó a gyermekági láz fejlődésének gátlására. Annak alapján az alólírt tanári testület javaslatos véleménye abban összefoglalva: miszerint az óvszerek, melyeket Semmelweis tanár javasolt, kórházaknál, de a magángyakorlatban is mennyire csak lehet, alkalmaztassanak, s hogy az illető főorvosok e részben a bábáknak pontos utasítást adjanak.”

Az egyetemi orvoskar tehát 1862-ben nyilvánosan állást foglalt Semmelweis tanítása mellett. Ugyancsak az egyetemi tanács is 1862. évi június 5-i ülésében.

A legfőbb magyar kormányhatóság, a helytartótanács 1862. szeptember 1-jén az alábbi körrendeletet intézte Semmelweis szülészeti óvszabályainak bevezetése érdekében az összes törvényhatósághoz.

„Valamennyi Törvényhatóságnak.

Dr. Semmelweis Ignác Fülöp m. k. egyetemi igazgató tanár a gyermekági lázról írt és ide felterjesztett jeles munkájában a gyermekági láznak egyedüli okát egy, a gyermekági által felvett állati szerves elbomlott anyagban helyezi.

¹ Forrás: Gortvay György: Magyar kormányhatósági intézkedés 1862-ből Semmelweis szülészeti profilakszisának a kórházakban való bevezetése érdekében. = Orvosi Hetilap, 1965. pp. 660–661.

E nézet úgy a m. k. orvostanár testülete, valamint számos tudós orvosi tekintélyek által pártoltatik.

Miután eszerint ezen öldöklő betegség elleni óveljárásnak okszerű feladata nem lehet egyéb, mint ily fertőző bomlott anyagoknak a gyermekágyas testébe netaláni behozatalát gátolni, ennélfogva a nevezett szerző azt hozza javaslatba, miszerint az orvosok és bábák mielőtt egy fertőző anyagot érintenek, a fennebbi cél elérésére kezüket jól beolajozzák, hogy a fertőző anyag a bőr likacsokba be ne hatolhasson, ezután kezüket szappannal jól megmosván a még netán el nem távolított fertőző anyag megsemmisítése tekintetében halvaggal (chlorkalk, chloratum calcis) addig mossák, míg a kezük sikamlós lesz.

Ily eljárás után a kéz tökéletes fertőztelenné tétetvén megjegyeztetik: miszerint nem csak a vizsgáló új által történhetik fertőzés, hanem minden egyéb tárgy által is, melyek fertőzött anyagokkal érintkezésbe jönnek: ezek tehát a nemzövégekkel leendő érintkezésük előtt szinte fertőztelenítendőek, avagy alkalmazáson kívül helyezendőek: ide tartoznak sebészi műszerek, ágyneműk, szivacsok s. a. t.

Miután továbbá a fertőző anyagok a levegő által is továbbvitethetnek: ennélfogva szükséges, hogy a levegő kór- és szülőházakban gyakran megújíttassék és az egyének kigőzőlgése annak elbomlása előtt szellőztetés által eltávolíttassék.

Ezen óveljárás ok és célszerűnek találtatván, s ennek alkalmazása úgy kór- és szülőházakban, valamint a magángyakorlatban is kívánatos lévén, fölhivatik a címzett, hogy a fennemlített szerzőtől kitűnő szakavatottság és tanulmányossággal a gyerekágyi lázról írt művében foglalt ezen óveljárást úgy az orvosok, valamint a seborvosoknak és szülészeknek és bábáknak is figyelmébe behatólag ajánlja, és a kórházakban mindenütt alkalmazásba hozza.”

Az első lépés tehát Magyarországon 1862-ben megtörtént, hogy Semmelweis „tanítása ne a könyvtárak porában penészedjen, hanem győztesen hasson a gyakorlati életben” is, hogy „az egészségügyi személyzet egészen a legutolsó falusi orvosig és bábáig aszerint dolgozzon”.²

² V. ö. Nyílt levél Scanzonihoz (közli: Győry Tibor az 1906-os monográfiában)